

Igaz az is, hogy ha a régi, „megszállott” könyvtárosok találkoznak, sokszor bírálják fiatal munkatársaikat. Bennük is van azonban hiba, mert szigorúbban kellene fogniuk őket, igenis számon kellene kérniük, hogyan képezik magukat a fiatalok, s ha iskolában nem tanulnak, hogyan áll önképzésük. Persze a könyvtárosképzésben is rendet kellene teremteni!

Nagyon elítélem azt a megyei könyvtárigazgatót, aki úgy nyilatkozott, hogy a leggyengébb, szakképzetlen munkaerőt állítja az olvasószolgálatba, hiszen ez a legfontosabb a könyvtári területek közül.

Mi a kereskedelmi gyakorlat? Ha új áruház épül, már 2—3 évvel korábban elkezdi képezni a szakembereket. A közművelődésben nincs rá példa, hogy egy létesítmény felépülte előtt 3—4 évvel képeznének hozzá szakembereket, esetleg vezetőt is!

Arra a kérdésre, hogy felelősek vagyunk-e az újonnan bekerült munkatársakért, akik ránk vannak bízva, azt válaszolhatom: hogy valakiből jó könyvtáros váljék, kell, hogy ő maga akarja, de a közvetlen környezete is.

Talán még azt is elmondhatnánk, hogy több segítséget adhatnának a járási, illetve a megyei módszertani munkatársak a kezdő könyvtárosoknak, és néha még számon is kérhetnének bizonyos dolgokat, hogy nagyobb felelősséggel dolgozzanak ezek az új emberek. Nagyon szép a könyvtári munka, egyre jobban „becsülgetik”, mégis érthetetlen, hogy olyan sokan megválnak a pályától. Persze sokan nem is tudják, mi is a könyvtáros feladata, azt hiszik, hogy csak az „adom-veszem a könyveket”, pedig a jó könyvtárosnak a szép- és a szakirodalmat egyaránt ismernie kell, benne kell élnie a napi élet eseményeiben.

Egy alkalommal a középiskola IV. osztályába hívtak meg osztályfőnöki órára, hogy beszéljek a munkámról, a könyvtárossá válásról, nehézségeiről. Örömmel mentem és tettem eleget a kérésnek. Sajnos, tudomásom szerint egyetlen középiskolás sem jött erre a pályára.

Jó emberi kapcsolatok, az örömmérés a munkában, hogy valakinek segíteni tudtam az ismeretszerzésben, továbbtanulásához forrásanyagot adhattam, vagy megszereztem olyan irodalmat, mely szükséges számára — ez adja a könyvtáros munkájának értelmét, s mindezért érdemes fáradoznunk.

Balogh Regina

Új városok könyvtárai

A legkisebb magyar város könyvtára

1979 januárjában kilenc új város nevét ismerte meg az ország. Közöttük van Lenti is, amely mindjárt feliratkozott a „leg”-ek listájára. Ez a Zala megyei település ugyanis a legkisebb magyar város. Várossá alakulásakor ötezernél alig többen lakták, de a hozzácsatolt három társközséggel együtt ma sem számlál többet 8200 léleknél. Magáról a településről sokat nem lehet mondani. A falusi múlt és a biztató jövő elemeit vegyítő városka, barátságos és tetterkész emberekkel. A futó látogató is észreveszi, hogy a lentiek szeretnek itt élni, büszkéek eredményeikre, új létesítményeikre, sőt a városi státusra is. Lentiben a legbuzgóbb helytörténész sem talált római elődöket, nagy csaták, országos események sem tarkítják múltját. Itt Göcsej és Hetés határán mindig „csak” dolgoztak, tették, amit kellett. A lentiek élete a közelmúltig alig különbözött más zalai falvakétól. A korszerű településfejlesztési elképzelések kidolgozói azonban észrevették azt a vákuumot, amely a két zalai középváros — Zalaegerszeg és Nagykanizsa — és az országhatár között volt. Nagyjából a lenti járás területén, 65 településen élő mintegy 40 ezer ember kiesett a két nagymúltú zalai város vonzásköréből. Az itteniek csak hosszadalmas utazgatással juthattak — magasabb igényeiket kielégítendő — középfokú egészségügyi, kulturális stb. szolgáltatásokhoz és az ezeket nyújtó intézményekhez. Város kellett ide, és lett is a lokálpatrióták reményeit is meghaladó gyorsasággal.

Lenti város a tervszerű településfejlesztés diadala. Az ide érkező sok jelét látja a városiasodásnak. A fejlődő ipar, a boltok gazdag kínálata, az új iskolák és a művelődési központ impozáns épülete mindjárt szembeötlik. De minket főként az érdekelt: mi van a könyvtárral?

Előre megteremtett feltételek

Választ próbáltunk keresni arra az izgalmas kérdésre, hogy a könyvtár helyzete összhangban van-e a település státusával? Segítette-e a városossá alakulást, aktív településpolitikai tényező, vagy csak a helyi költségvetés passzívumát növelő költségvetési cím a könyvtár? Szerencsénk volt, mert a Lentiben szerzett benyomásaink arról tanúskodtak, hogy a könyvtár hatékony munkát végző, közösség-szervező erőt megtestesítő intézmény, melyet a párt- és tanácsszervek ennek megfelelően megbecsülnek. Felismerték, hogy a település városossá fejlesztésének nemcsak kikerülhetetlen feltétele egy hatékony művelődési-információs bázis, a „B”-típusnak megfelelő szolgáltatást nyújtó könyvtár léte, de egyenesen előrelendítője is annak. E felismerés alapján a nem is túlságosan „nagyközség” könyvtára a 70-es években a fejlődés gyorsabb szakaszába lépett. Ami az utóbbi évtizedben lezajlott Lenti könyvtári életében, jól példázza a mennyiségi és minőségi tényezők törvényszerű összhangját a könyvtárügyben.

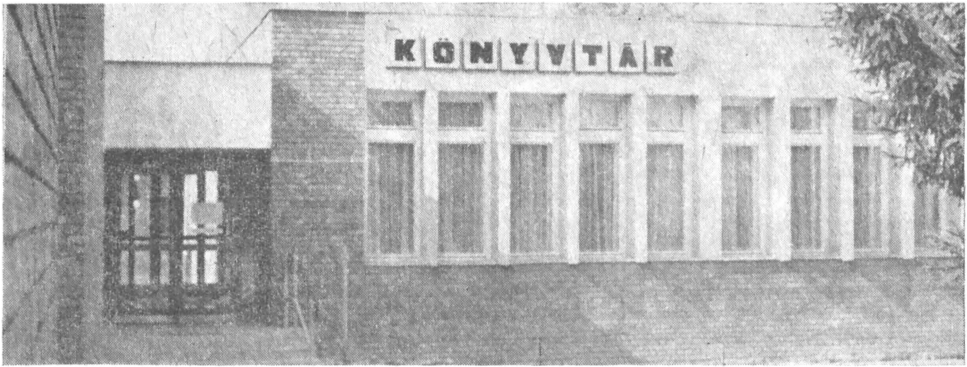
A könyvtár költségvetése csaknem megháromszorozódott, és 1979-re megközelítette a 900 ezer forintot. Hasonló, vagy ezt meghaladó arányban nőttek a könyvtár szolgáltatási színvonalát meghatározó tételek. (Például a költségvetési könyvbeszerzési keret 50 ezer forintról 150 ezer forintra, a tényleges felhasználás 44 670 forintról 186 394 forintra, az audiovizuális eszköztár gyarapítási kerete 4 ezer forintról 25 ezer forintra, a folyóiratelőfizetési keret 8 ezer forintról 45 ezer forintra nőtt.)

Három éve, 1976. szeptember 25-én fogadta először új helyén — a Sólyom László Művelődési Központban — olvasóit az akkor még nagyközségi-járási könyvtár. Az új létszámok, a gyors ütemben növekedő gyűjtemény jelzi, hogy Lenti igyekszik könyvtárát városi színvonalra segíteni. De vajon a könyvtár hogyan élt a megnyílt lehetőségekkel? Meggyőződhattünk róla, hogy tudatosan készült a városi szerepek ellátására, az adottságokkal arányos munkát végző jó könyvtár alakult Lentiben.

A csaknem 400 m² alapterületű könyvtár ugyan elmarad a szakmai irányelvekben javasolt nagyságtól, de még jónéhány évig nem kell küszködniük zsúfoltsággal. Ezt bizony nem sok „B”-típusú könyvtár mondhatja el. A raktározási gondok megelőzésére az elmúlt évben egy különálló raktárhelyiséget kértek és kaptak az anyakönyvtár épületétől mintegy 3 km-re. A könyvtárhelyiségek funkcionális kapcsolatai elfogadhatóak, a művelődési házzal közös elhelyezésben ennél csak rosszabb példákat láttunk. A helyiségek berendezése (MERABONA bútorcsalád) hozzájárul a könyvtár szolid, barátságos miliójéhez.

Az új helyiségbe költözéssel egyidejűleg javult a könyvtár személyi ellátottsága is. A megnövekedett érdeklődést ma már 7 főoglalkozású könyvtáros igyekszik kielégíteni, sőt van még egy részfoglalkozású könyvtáros és 3 technikai dolgozó is. Közülük hárman rendelkeznek a szükséges szakképzettséggel, egyikük pedig jelenleg tanul. Hárman, sajnos, egyelőre szakképzettség nélkül végzik fontos munkájukat. Hja, a képző intézetek messze vannak Lentitől! Pedig a könyvtár szépen gyarapodó gyűjteménye felkészültebb szakembergárdával még hatékonyabb bázissá lehetne. A belső tennivalók egyik irányát erre kell keresni.

A könyvtár munkájáról, a szakmai színvonalról leginkább a gyűjtemény tanúskodik. Itt is a 70-es évek hozták meg a döntő változást. Tervszerű vásárlásaikkal elértek, hogy az új könyvtárhelyiség avatásakor az olvasók már jó alappgyűjteményt találtak a polcokon. A *prézens állomány* — melynek zömét a kézikönyvtár adja — több mint 9 ezer kötet, köztük a tájékoztatásban leghasznosabb idegen nyelvű lexikonok is megtalálhatók. A *helyismereti gyűjtemény* most alakul. A városi könyvtárakra jellemző összetételű, 45 ezer kötetes állomány 46 százaléka szakkönyv. Tervszerű gyarapítást bizonyít és az igények komolyan vételét mutatja a könyvtár által előfizetett 225 féle folyóirat, a másfélezer hanglemez és a több mint háromezer diafilm is. A könyvtár tudatában van az állomány korlátainak és építeni igyekszik a nagyobb könyvtárak dokumentumbázisára is. A helyileg fontos szakterületeken használják a legfontosabb referálólapokat. Az Országos Pedagógiai Könyvtár, az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ és más nagykönyvtárak kiadványait itt nem státuszszimbólumként tartják, hanem munkaeszközként használják. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár *Társadalomtudományi Információ* című kiadványa például a tájékoztató szolgálat gyakran forgatott adatbázisa. Itt említjük meg, hogy a könyvtár teljes könyvállományáról naprakész *betűrendés* (szerzői és címszó-), valamint ETO rendszerű *szak-katalógus* tájékoztatót. A folyóiratok feltáráshoz a 10 éve gondozott cikk-katalógus nyújt segítséget. Megszemléljük a készülő *lemez-katalógust* is, miközben sűrű könyvtárosi sóhajok szakadtak fel, így: Mikor lehet már feldolgozva vásárolni lemezt is...? Pedig az 1977-ben felavatott zenei részleg csak sokoldalúan feltárt hangzógyűjteményre támaszkodva végezhet igazán hasznos munkát.

Háíczatépítés — növekvő olvasási kedv

Egyre jobban kitűnik, hogy a városi-járási könyvtár gyarapodó gyűjteménye vonzza a járás falvaiban élöket is. Évről évre nő a vidékről beiratkozott olvasók száma, de a községi könyvtárak könyvtárközi kölcsönzése is. A könyvtár hálózati szerepköre ma már nem korlátozódik a módszertani munka hagyományos teendőire, hanem napirenden van az ellátás színvonalának folyamatos emelése is. Például az iskolai gyűjteményekkel való összehangoltság, a tájékoztató szolgálat hatókörének kiterjesztése a gondozott községi könyvtárakra és megannyi egyéb, figyelemreméltó ötlet, amely e munka intenzív szakaszára jellemző. Közélebb kellene hozni a járást Lentihez — mondja *Joós Istvánné*, a könyvtár igazgatója —, és ehhez bizony könyvtári gépkocsi is szükséges lenne. Az intézmény szakmai irányításával itt, e főként aprófalvas területen működő 3 körzeti, 8 önálló könyvtár és 52 könyvkölcsönző gondozása egyre több energiát, változatos szakmai megoldásokat követel.

A könyvtár társadalmi tekintélyének döntő eleme, hogy Lenti-ben az olvasó szolgálatát rendkívül komolyan veszik. Erre utal, hogy a szakmai irányelvekben megadott heti 48 óras nyitvatartási időt itt már megvalósították. A hét minden munkanapján igénybevehető a könyvtár szolgáltatásai, és mind többen élnek is velük. 1975-ben még csak 1154-en iratkoztak be az akkori nagyközségi könyvtárba. 1978 végére 1601-re nőtt a tagok száma (ehhez jön még 227 fiókkönyvtári olvasó is). Az olvasók közt arányosan van képviselve a város minden rétege. Mint a könyvtárosok mondták, megalapozott és kiegyensúlyozott fejlődésre törekednek, ezért az olvasólétszám évi 120—150 fős növekedését irányozták elő terveikben. Egy évtized alatt megduplázódott a könyvtár forgalma és a könyvtárlátogatások gyakorisága. 1978-ban minden beiratkozott olvasóra 15 látogatás, és 40,8 kölcsönzött kötet jutott. Ez rendszeres és elmélyült könyvtárhasználatra vall.

Nem becsülik le a kampányfeladatokat és olvasómozgalmakat sem, sőt igyekeznek hatásukat tartóssá tenni. Az *Olvasó Munkásért* pályázaton első helyen végzett a könyvtár közössége, és eredményeket mondhat magáénak a *Kell a jó könyv* olvasómozgalomban is. Számos munkásközösséggel és 150 szocialista brigádtaggal áll rendszeres kapcsolatban. Van olyan brigád, amely naplójában gyűjt a könyvtárról megjelent minden írást, fényképet. A könyvtárosok részt vesznek a brigádvetélkedők előkészítésében és a pályázók felkészítésében. Rendszeres olvasási, könyvvásárlási tanácsokat adnak számukra, és javaslatokkal segítik a brigádok kulturális vállalásainak megtervezését is.

Mіндеzt összehangolják a „házsomszéd” művelődési központtal. Ez a magyarázata annak, hogy önálló rendezvényt viszonylag keveset és csak előzetes igény alapján szerveznek a könyvtárban. Alkalmanként inkább üzemekbe, iskolákba kihelyezett rendezvényekkel tájéktják a könyvtár hatókörét. Annál több energiát fordítanak a könyvtár alapfeladatainak ellátására, az olvasószolgálat különféle kérdéseire és főként a tájékoztatásra. Ottjártunk idején az iszlámról és az épületek faanyag-védelméről állítottak össze irodalomjegyzéket olvasói kérésre. Az igazgatónő elmondta, hogy egyetlen olvasói kérés sem utasítanak el, pedig azok néha ugyancsak próbára teszik a könyvtárosok tudását, türelmét. Érdekes momentumként idézték, de a könyvtár szándékaira nézve jellemzőnek érezzük a módot, ahogy a gyűjteményt mind szélesebb körben közkinccsé kívánják tenni. Zala megye vezetőinek és Szlovénia kormányának megállapodása alapján alkalmanként a határ túlsó oldaláról is igénybeveszik a kutatók a lentiiek könyvtárát.

Közeleti könyvtár

Egy másik jellemző példa: Az elmúlt években a helyi vezető testületekben szóvá tették, hogy a fejlődő település igényeivel nincs arányban az értelmiség száma. Jócs Istvánné vezetésével — aki tagja az MSZMP városi és járási bizottságának — a könyvtár eredményes egyetemi előkészítő tanfolyamot szervezett. A kezdeményezés bevált, tehát évente megismétlik. Ha lehet egy könyvtár esetében a *közeleti érzékenységet* mérni, akkor Lentiben ezt nem nehéz tetten érni. A város jövőjét formálják, amikor megkülönböztetett figyelmet szentelnek a gyermekek és a fiatalok olvasásának. Az általános iskolások és a szakmunkás-tanulók 64 százaléka tagja a könyvtárnak. A szakmunkásképzők könyvtárát pedig a városi-járási könyvtár könyveivel működtetik. A közös klubövezetből nyíló 70 m²-es, barátságos és jól felszerelt gyermekrészelet különös büszkeséggel mutatja meg a könyvtár igazgatónöje. Halkan léptünk be, az óvónő képesítésű gyermekkönyvtáros éppen anyanyelvi foglalkozást vezetett egy népes napközis csoportnak. A színvonalas program része volt annak a 140—150 foglalkozásnak, melyre évente „saját erőből” vállalkoznak. A foglalkozásokat és a csoportos könyvtárbemutatókat az iskolákkal közösen negyedévenként előre megtervezik.

A mi könyvtárunk ...

Lenti kis város, szinte mindenki ismeri egymást. Jártunkban-keltünkben kevés plakátot, figyelemfelkeltő propagandaanyagot láttunk, a helyiek mégis tudják, hol a könyvtár. A próbaképpen megszólítottak nagy része még a könyvtár nyitvatartási idejét is helyesen tudta. A könyvtár nyilvánvalóan „benne él” a köztudatban. Volt, akitől megkérdeztük: mit lehet ott olvasni? A válaszban benne volt a könyvtár számára leghízelgőbb vélemény: kérem, csaknem mindent! És ami figyelemre méltó, az intézményt kivétel nélkül „könyvtárunk”-ként emlegették. Mi a könyvtárról alkotott kedvező közvélemény és jól tájékozottság titka? A szolgálat korrektségén, jó szakmai színvonalán felül bizonyára nagy része van ebben a könyvtár következetes propagandatevékenységének is. A lentiek tájékozottságát nyilván jól segíti a város közművelődési intézményeinek nagy példányszámban kiadott, színvonalasan szerkesztett *tájékoztató műsorfüzete*. A szervezeten terjesztett és a nyilvános helyeken is mindig megjelölhető programfüzet minden számában jelentkezik a könyvtár fontos, érdekes, időszerű tudnivalókkal. A nyitvatartási és címadatokon kívül kedvet ébresztően bemutatja a könyvtár részlegeit és szolgáltatásait is (a hírlapolvasót, a gyermekkönyvtárt, a lemezhallgatást stb.). A könyvajánlásokat kis bibliográfiák, recenziók egészítik ki. Minden számban az aktuális évfordulókhoz kapcsolódó színvonalas könyvajánlás található. A műsorfüzetek segítenek az olvasópályázatokban résztvevőknek. Könyvet ajánlanak a képzőművészet kedvelőinek. Olvasmányokat kínálnak a nyaralás, utazás idejére stb. Néhány számban könyvtári érdekességek, hírek, események színesítik a „komolyabb” tudnivalókat, és persze növelik az alkalmi vagy rendszeres olvasók tájékozottságát is. A tájékoztató önmagában is mutatja a közművelődési intézmények egymást segítő, egymás tevékenységére építő munkáját. Az olyan összeállítások, mint például a könyvajánlás a mozi műsorához, a színházlátogatók olvasmányai, a lemezajánlat operakedvelőknek, a *Szocialista brigádok figyelmébe!*, a VIT vetélkedőhöz ajánljuk stb. a művelődés sokoldalúságát erősítik. Itt természetes, hogy a művelődési központ által működtetett kertbarát-kör vagy az agrárklub tagjai többé-kevésbé rendszeres látogatói a könyvtárnak, de viszontpéldákat is bőven lehet találni.

Tájékoztató látogatásunk végén a könyvtár városi szerepköréről kérdeztük *Hajgató Ferencet*, a városi tanács kulturális ügyekkel megbízott elnökhelyettesét. A tanácsi vezető elmondta, hogy a könyvtár Lentiben olyan atmoszférateremtő erő, melynek munkáját a fejlődő város nem nélkülözheti. Véleménye szerint a közművelődési munka hatékonyságát, a kulturális intézmények eredményességét leginkább az emberek könyvtárhasználatán lehet lemérni. A város vezető testületei elégedettek a könyvtár munkájával, és határozott szándékuk tovább javítani a könyvtári munka feltételeit. Beszélgetés közben említette, hogy bár a könyvtár elhelyezése még néhány évig garantálja a szolgálat jó színvonalát, tudják, hogy a városi könyvtár kifejlett formájában már kinövi a mai kereteket. Szerencsére van a könyvtár épületrésze mellett egy üres telek, ahol... De ma még nem ígérek semmit.

A művelődés ügye tehát jó kezekben van Lentiben. Ismét igazolódott az a közkeletű megállapítás, hogy minden településnek olyan könyvtára van, amilyent megérdemel. Lenti városnak jó könyvtára van. Bizonyosak lehetünk, hogy jó könyvtárat érdemel az elkövetkezendő időben is.

Kertész Károly